

**UCHWAŁA NR XXXVIII/297/22
RADY GMINY SULIKÓW**

z dnia 16 marca 2022 r.

w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień na lata 2022-2025”

Na podstawie art.18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2021r., poz. 1372 ze zm.), art.4¹ ust.2 oraz 2a i ust.5 ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1119 ze zm.) i art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. 2020 r. poz. 2050 ze zm.), Rada Gminy Sulików

uchwała co następuje:

§ 1. Uchwala się „Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień na lata 2022-2025” w brzmieniu stanowiącym załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Sulików.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 2022r. i podlega ogłoszeniu na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Sulików oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy Sulików.

Przewodniczący Rady

Bogusław Świątek

GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ NA LATA 2022-2025

(zwany dalej Gminnym Programem Profilaktyki Uzależnień - GPPU)



Przygotował: Koordynator Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień przy współpracy z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sulikowie

Sulików 2022r.

1

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie.....	3.
1. Podstawy prawne programu.....	6.
2. Diagnoza problemów związanych z nadużywaniem alkoholu.....	7.
2.1. Diagnoza środowiska lokalnego.....	7.
2.2. Rynek napojów alkoholowych.....	8.
2.3. Wielkość spożycia napojów alkoholowych.....	9.
2.4. Dostępność fizyczna alkoholu.....	10.
2.5. Młodzież jako grupa ryzyka.....	10.
3. Najważniejsze problemy społeczne będące skutkiem spożywania alkoholu.....	12.
3.1. Szkody zdrowotne spowodowane używaniem alkoholu.....	12.
3.2. Szkody społeczne spowodowane używaniem alkoholu.....	13.
3.3. Ubóstwo.....	13.
3.4. Dysfunkcje rodziny z problemem alkoholowym.....	14.
3.5. Przemoc w rodzinie.....	16.
3.6. Nietrzeźwość na drogach, w miejscach publicznych a przestępstwa i wykroczenia.....	19.
3.7. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sulikowie	21.
3.8. Podsumowanie.....	23.
4. Cele i zadania Programu	23.
4.1 Cele programu.....	23.
4.2 Zadania programu.....	24.
5. Realizatorzy programu.....	27.
6. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.....	27.
6.1. Zadania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.....	27.
6.2. Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.....	28.
7. Źródła finansowania.....	29.
9. Monitoring programu.....	29.

Wprowadzenie

W związku z nowelizacją ustawy o zdrowiu publicznym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2021r. poz. 2469), która weszła w życie 1 stycznia 2022 roku w miejsce Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Krajowego Biura Przeciwdziałania Narkomanii zostało utworzone Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom. Samorząd gminny zobowiązany jest do tego, aby przyjąć wspólny program profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień o możliwym wydłużonym czasie obowiązywania do 4 lat.

Elementem nowym Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień stało się zadanie dotyczące przeciwdziałania uzależnieniom behawioralnym.¹

Dnia 30 marca 2021r. Rada Ministrów przyjęła Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025, którego strategicznym celem jest zwiększenie liczby lat przeżytych w zdrowiu oraz zmniejszenie społecznych nierówności w zdrowiu.

Cele operacyjne Programu to:

1. Profilaktyka nadwagi i otyłości.
2. Profilaktyka uzależnień.
3. Promocja zdrowia psychicznego.
4. Zdrowie środowiskowe i choroby zakaźne.
5. Wyzwania demograficzne.

Realizacji celu operacyjnego nr 2 – „Profilaktyka uzależnień” służą zadania wykazane w Programie, zgodnie z którymi zintegrowane przeciwdziałanie uzależnieniom powinno następować na podstawie takich zadań jak:

- Edukacja zdrowotna i profilaktyka uzależnień (uniwersalna, selektywna, wskazująca) realizowana zgodnie z wynikami badań naukowych (w tym epidemiologicznych) oraz dobrą praktyką w dziedzinie przeciwdziałania uzależnieniom,
- Monitorowanie i badania problematyki związanej z sytuacją epidemiologiczną w zakresie używania wyrobów tytoniowych, w tym nowatorskich wyrobów tytoniowych i elektronicznych papierosów, używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i NSP, spożywania alkoholu (z uwzględnieniem monitorowania poziomu i struktury spożycia oraz dostępności alkoholu),
- Edukacja kadr (w tym szkolenia) uczestniczących w realizacji zadań z zakresu profilaktyki uzależnień,
- Poszerzanie i udoskonalanie oferty oraz wspieranie realizacji programów profilaktyki o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności, w szczególności zalecanych w ramach Systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego,
- Poszerzanie i podnoszenie jakości oferty pomocy psychologicznej, socjoterapeutycznej i opiekuńczo-wychowawczej dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym i ich rodzin,
- Zwiększenie dostępności i podniesienie jakości specjalistycznej pomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie,

¹ Art. 4¹ ust. 1 pkt 3 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2021r. poz. 1119 ze zm.).

- Redukcja szkód, leczenie, rehabilitacja i reintegracja społeczna osób uzależnionych oraz ich bliskich.²

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi nakłada na gminę obowiązek realizacji zadań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień. Zadania, jakie określone zostały w Programie zostały dostosowane do potrzeb lokalnych oraz skierowane są do wszystkich mieszkańców gminy Sulików. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień określa lokalną strategię w zakresie profilaktyki uzależnień oraz w zakresie minimalizacji szkód zdrowotnych i społecznych wynikających z używania alkoholu, innych środków psychoaktywnych oraz od różnego rodzaju zachowań. Program wyznacza zadania, w ramach których Gmina Sulików zamierza podejmować działania określone w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz w Narodowym Programie Zdrowia. Realizacja Programu zakłada współpracę różnych podmiotów, instytucji i osób fizycznych działających w obszarze profilaktyki uzależnień.

Dodać należy, że niezbędnym warunkiem moralnego i materialnego dobra społeczności gminnej jest życie obywateli w trzeźwości z zapewnieniem bezpieczeństwa w rodzinie. Dlatego organy gminy są obowiązane podejmować działania, które zmierzają do ograniczenia spożywania napojów alkoholowych oraz do zmiany struktury ich spożycia, inicjowania i wspierania przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożywania napojów alkoholowych, działania na rzecz trzeźwości w miejscu pracy, przeciwdziałania powstawaniu i usuwania następstw nadużywania alkoholu, rozwiązywania problemów narkomanii, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a osobom ich doświadczającym, zapewnienia kompleksowej pomocy, integracji społecznej dla osób uzależnionych.

Organy gminy współdziałają na rzecz wychowania w trzeźwości, przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii z organizacjami społecznymi, stowarzyszeniami i innymi wyspecjalizowanymi jednostkami zajmującymi się krzewieniem trzeźwości, abstynencji oraz bezpieczeństwem rodziny i wspieraniem jej w wypełnianiu funkcji wychowawczej.

Nie ulega wątpliwości, że używanie alkoholu oraz narkotyków powoduje duże szkody zdrowotne i społeczne, takie jak: naruszenie zasad bezpieczeństwa publicznego, przestępczość, wypadki samochodowe, przemoc w rodzinie, ubóstwo i bezrobocie. Problemy związane z tymi używkami powodują także wysokie koszty ekonomiczne ponoszone przez państwo.

Program stanowi kontynuację oraz uzupełnienie wcześniej prowadzonych w gminie działań w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom. Zaproponowane w Programie zadania są merytorycznie spójne z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz przeciwdziałaniem narkomanii.

Tytułem wstępu warto też wspomnieć o poziomach profilaktyki. Zarówno dzieci, jak i młodzież w różnym stopniu narażone są na ryzyko użycia legalnych bądź nielegalnych środków uzależniających i wynikających z tego szkód. Adekwatnie do stopnia ryzyka profilaktyka prowadzona jest na trzech poziomach. Mając na uwadze uczniów i zgodnie z tradycyjnym podziałem można przedstawić je w następujący sposób:

1. Profilaktyka uniwersalna adresowana jest do całej niezdiagnozowanej populacji i jej podgrup (np. dzieci, młodzieży, dorosłych, kobiet w ciąży). Jej celem jest redukcja czynników ryzyka, ograniczanie inicjacji w zakresie różnych zachowań ryzykownych i zapobieganie nowym przypadkom. Główne działania to dostarczenie wiedzy i uczenie

² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 (poz.642).

najważniejszych umiejętności psychologicznych i społecznych, niezbędnych do zapobiegania problemom.

2. Profilaktyka selektywna odnosi się do grup zwiększonego ryzyka, które z uwagi na szczególne warunki życiowe podlegają działaniu licznych czynników ryzyka i są bardziej zagrożone występowaniem problemów i zaburzeń (np. dzieci alkoholików, dzieci z domów dziecka, dzieci przysposobione, uczniowie z problemami szkolnymi, miłośnicy szalonych imprez, młodzież, która „wypada” ze szkoły, bezdomni itp.). Jej celem jest opóźnienie inicjacji w zakresie różnych zachowań ryzykownych. Główne działania potrzebne są do działań w profilaktyce uniwersalnej, lecz uwzględniają specyfikę potrzeb i problemów danej podgrupy.
3. Profilaktyka wskazująca kierowana jest do tych jednostek z grup zwiększonego ryzyka, u których występują wczesne objawy dysfunkcji: różne niepokojące zachowania (np. częste wagary, okresowe upijanie się) i sygnały o pojawianiu się już poważnych problemów związanych z zachowaniem (np. kłopoty z policją, w domu). Jej celem jest ograniczenie czasu trwania dysfunkcji. Główne działania to indywidualna diagnoza przyczyn oraz interwencja, także w środowisku rodzinnym. Nie jest to jednak jeszcze terapia.³

Zgodnie z zaleceniami program został rozszerzony o uzależnienia behawioralne. Do podstawowych kryteriów służących opisowi uzależnień behawioralnych należą: zaabsorbowanie, modyfikacja nastroju, tolerancja, symptomy odstawienia, konflikt, nawroty.⁴ Zaabsorbowanie oznacza, iż dane zachowanie zaczyna dominować nad pozostałymi, że staje się najważniejszą aktywnością. Modyfikacja nastroju odnosi się do efektu, jaki przynosi dane zachowanie – najczęściej stanowi przejaw mechanizmów radzenia sobie np. z problemami czy z negatywnym nastrojem. Tolerancja z kolei dotyczy rosnącego zapotrzebowania na dane zachowania w celu uzyskania podobnego poziomu gratyfikacji – taką gratyfikację stanowi najczęściej modyfikacja nastroju. Wskaźnikiem rosnącego zapotrzebowania może być wydłużanie się czasu poszczególnych epizodów zachowania i/lub wzrost częstości epizodów czy ich intensywności (jakości). Symptomy odstawienia oznaczają symptomy psychiczne i/lub fizyczne w przypadku utrudnienia lub uniemożliwienia wykonania pożądanego zachowania (np. poirytowanie, złość, smutek czy drżenie rąk). Kryterium konfliktu opisuje rozdźwięk na trzech poziomach – pomiędzy osobą a jej najbliższym otoczeniem, np. rodziną czy przyjaciółmi (tzw. konflikt interpersonalny), pomiędzy osobą a jej innymi aktywnościami, np. pracą, nauką czy zainteresowaniami, i konflikt intra-psychiczny (tzw. intrapersonalny), który opisać można jako przeżywanie negatywnych emocji na skutek angażowania się w dane zachowania. Kryterium nawrotu opisuje tendencję do powracania do tych samych czy podobnych wzorców danego zachowania po okresach całkowitej bądź częściowej abstynencji.

Większość zachowań, od których można się uzależnić to zachowania stanowiące przejaw przystosowawczego funkcjonowania, dlatego też niełatwo określić granicę pomiędzy silnym zaangażowaniem wynikającym z pasji a początkami problemu. Problem zaczyna się wówczas, gdy wykonywanie opisanych zachowań osiąga pewien stopień fiksacji i ma negatywne konsekwencje dla jednostki i jej najbliższego otoczenia.⁵

Program został opracowany przez Koordynatora Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień przy współpracy z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sulikowie oraz innymi podmiotami działającymi w wyżej wymienionych obszarach.

³ Szymańska J., Programy Profilaktyczne. Podstawy profesjonalnej psychoprofilaktyki, Warszawa 2015, s. 37.

⁴ Rowicka M., Uzależnienia behawioralne. Profilaktyka i terapia. Warszawa 2015, s.7.

⁵ Tamże, s. 8.

1. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU

Podstawą prawną Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień na lata 2022-2025 jest:

Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2021r., poz. 1119 ze zm.), która stanowi kluczowy dokument kompleksowo regulujący zagadnienia związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień. Porządkuje kwestie dotyczące m. in.: zadań wykonywanych przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację, źródła finansowania tych działań, funkcjonowania rynku napojów alkoholowych, postępowania wobec osób nadużywających alkoholu oraz przepisów karnych związanych z obrotem alkoholem oraz jego reklamą.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (t. j. Dz. U. z 2020r., poz. 2050 ze zm.), która stanowi kluczowy dokument kompleksowo regulujący zagadnienia związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów narkomanii.

Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025⁶ (Dz. U. z 2021r., poz. 642) przyjęty rozporządzeniem Rady Ministrów. Elementem składowym programu są Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii oraz Krajowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które funkcjonowały dotąd jako odrębne dokumenty. Jako cel strategiczny Programu wskazuje się wydłużenie życia w zdrowiu, poprawę zdrowia i związanej z nim jakości życia ludności oraz zmniejszenie nierówności społecznych w tym obszarze.

Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2021r., poz. 2268 ze zm.) zawiera przepisy, w których wyliczone są zadania samorządu gminnego. Jednym z nich jest opracowanie, aktualizowanie i realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych, która obejmuje m.in. program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. j. Dz. U. z 2021r., poz. 1249), w której zawarto zadania własne samorządu gminnego, polegające m.in. na inspirowaniu i promowaniu nowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz opracowaniu i realizacji programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t. j. Dz. U. z 2020r., poz. 1057 ze zm.) reguluje m. in. zasady prowadzenia działalności pożytku publicznego przez organizacje społeczne w sferze zadań publicznych oraz współpracy organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi. Istotną kwestią jest możliwość zlecania organizacjom pozarządowym realizacji zadań publicznych o charakterze lokalnym lub regionalnym. Działalność pożytku publicznego określona w ustawie to działalność społecznie użyteczna, prowadzona przez organizacje pozarządowe

⁶ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 (Dz.U. z 2021r., poz. 642).

w sferze zadań publicznych określonych w ustawie, a sfera ta obejmuje zadania w zakresie m. in. przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym.

Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021⁷, którego celem głównym jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Polsce.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sulików na lata 2021-2025, która jest wieloletnim dokumentem programowym, mającym na celu skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych na terenie gminy.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Gminie Sulików na lata 2021-25 określający działania związane z przeciwdziałaniem zjawisku przemocy w rodzinie na terenie gminy Sulików.

Program Wspierania Rodziny w Gminie Sulików na lata 2020-2022 określający działania w zakresie wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

2. Diagnoza problemów związanych z nadużywaniem alkoholu

2.1. Diagnoza środowiska lokalnego

Gmina Sulików położona jest w województwie dolnośląskim, w powiecie zgorzeleckim. Leży przy południowo-zachodniej granicy Polski, sąsiadując bezpośrednio z Czechami, niedaleko od granicy z Niemcami. Przejście graniczne z Czechami w Zawidowie położone jest w odległości ok. 8 km od gminy, zaś do przejść granicznych z Niemcami odległość wynosi: do Zgorzelca 7 km i Jędrzychowic 5 km.

Gmina Sulików zajmuje powierzchnię ok. 95,2 km². Obszar Gminy jest podzielony na 15 obrębów geodezyjnych. Gmina obejmuje 22 miejscowości i 16 sołectw: Bierna, Mała Wieś Dolna, Mała Wieś Górna, Miedziana, Mikułowa, Radzimów Dolny, Radzimów Górny, Skrzydlice, Stary Zawidów, Studniska Dolne, Studniska Górne, Sulików, Wilka, Wilka Bory, Wrociszów Dolny oraz Wrociszów Górny.

Sulików jest gminą typowo rolniczą, użytki rolne i lasy stanowią tu ponad 90% powierzchni. Potencjał społeczny gminy jest bardzo niski w skali powiatu i województwa. Na terenie gminy działa niewiele podmiotów gospodarczych, w tym większość stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Najwięcej podmiotów działa w sekcji handel, naprawa pojazdów samochodowych i budownictwo. Państwowe zakłady produkcyjne na terenie Sulikowa, które niegdyś zatrudniały wiele kobiet i mężczyzn dzisiaj nie istnieją. Jedynym większym zakładem przemysłowym jest Lafarge Kruszywa i Beton Sp. z o.o. Produkcja betonu towarowego. Obecnie mieszkańcy gminy podejmują zatrudnienie w okolicznych miejscowościach tj. w Zgorzelcu, Zawidowie oraz w Bogatyni, a także poza granicami kraju, w czeskich lub niemieckich miejscowościach przygranicznych dojeżdżając codziennie do miejsca pracy, bez konieczności opuszczania kraju.

⁷ Uchwała Nr 16 Rady Ministrów z dnia 1 lutego 2021r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021.

2.2. Rynek napojów alkoholowych

Maksymalna liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie gminy została ustalona przez podjęcie Uchwały Nr XLI/334/18 Rady Gminy Sulików z dnia 2 sierpnia 2018r. w sprawie ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, odrębnie dla poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży i poza miejscem sprzedaży na terenie gminy Sulików oraz Uchwały Nr XLI/333/18 Rady Gminy Sulików z dnia 2 sierpnia 2018r. w sprawie ustalenia zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie gminy Sulików. Należy zaznaczyć, że maksymalna liczba tych zezwoleń wynosi odpowiednio 22 sztuki i 8 sztuk dla każdej grupy procentowej tj. 66 zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży oraz 24 zezwolenia przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży.

W gminie Sulików ilość wykorzystanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na dzień 04.11.2021r. dla poszczególnych grup procentowych wygląda następująco:

- dla napojów zawierających do 4,5% zawartości alkoholu oraz piwo, w tym przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży wynosi 11 sztuk, przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży – 2 sztuki;
- dla napojów powyżej 4,5 % do 18 % zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa), w tym przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży wynosi – 9 sztuk, natomiast przeznaczonych w miejscu sprzedaży – 0 sztuk;
- dla napojów zawierających powyżej 18% zawartości alkoholu, w tym przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży wynosi - 9 sztuk, natomiast przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży – 2 sztuki.

Łącznie wykorzystano 33 zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych, 29 sztuk przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży i 4 sztuki w miejscu sprzedaży.

Powyższe dane obrazuje tabela nr 1.

Tabela 1. Zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych

Ilość wykorzystanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających do 4,5% zawartości alkoholu oraz piwo, w tym przeznaczonych do spożycia:	13
- poza miejscem sprzedaży	11
- w miejscu sprzedaży	2
Ilość wykorzystanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających powyżej 4,5% do 18,0% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa), w tym przeznaczonych do spożycia:	9
- poza miejscem sprzedaży	9
- w miejscu sprzedaży	0
Ilość wykorzystanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zawierających powyżej 18,0% zawartości alkoholu, w tym przeznaczonych do spożycia:	11
- poza miejscem sprzedaży	9
- w miejscu sprzedaży	2

Źródło: Urząd Gminy Sulików

Według stanu na dzień 4 listopad 2021r., gminę Sulików zamieszkuje 5908 mieszkańców. Ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych wynosi 13 (tj. 11 - dla napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży, 2 - w miejscu sprzedaży). Tak więc na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych przypada ok. 454 mieszkańców.

W roku 2021 nie wydano żadnego zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych przedsiębiorcom uprawnionym do ubiegania się o zezwolenie w związku z organizacją imprez okolicznościowych. W roku 2021 nie złożono zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa do policji lub prokuratury w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 43 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Nie podjęto również decyzji w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych, za sprzedaż alkoholu osobom niepełnoletnim. Gmina nie podjęła żadnej decyzji w sprawie wygaśnięcia zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na podstawie art. 18 ust. 12 pkt. 1-2 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (upływ terminu ważności zezwolenia; likwidacja punktu sprzedaży).

2.3. Wielkość spożycia napojów alkoholowych

Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych podaje, że średnia spożycia alkoholu na jednego mieszkańca Polski w roku 2020 wynosiła 9,6 l i była niższa od średniej z 2019r. (9,78 l). Wzrosło spożycie wyrobów spirytusowych oraz wina, natomiast nieznacznie spadło spożycie piwa. Spożycie wyrobów spirytusowych znajduje się na najwyższym poziomie.

Tabela 2. Struktura spożycia napojów alkoholowych w procentach w przeliczeniu na 100% alkoholu w latach 2017-2020.

Napoje alkoholowe	2017r.	2018r.	2019r.	2020r.
Wyroby spirytusowe	35,2%	34,6%	37,8%	38,5%
Wino i miodu pitne	7,8%	7,5%	7,6%	8,0%
Piwo	57,8%	57,9%	54,6%	53,5%

Źródło: PARPA na podstawie danych GUS

Przyjmuje się założenie, iż w jednym litrze:

- 1) piwa zawartych jest 5,5% alkoholu,
- 2) wina (miodu pitnego) zawartych jest 12% alkoholu.

2.4. Dostępność fizyczna alkoholu

Jednym z najskuteczniejszych instrumentów ograniczenia zakresu problemów alkoholowych jest administracyjne i prawne ograniczenie dostępności alkoholu. W Polsce zasadniczą rolę w przedmiotowych regulacjach odgrywają jednostki samorządu terytorialnego. Wskaźnikiem umożliwiającym monitorowanie problemu dostępności alkoholu

na poziomie lokalnym jest liczba zezwoleń na sprzedaż alkoholu oraz liczba decyzji w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych podejmowanych w gminie.

2.5. Młodzież – jako grupa ryzyka

Spożywanie alkoholu przez młodzież jest najczęściej występującym zachowaniem ryzykownym w tej grupie społecznej. Informacji na temat rozpowszechnienia picia alkoholu przez młodzież dostarczają m. in. badania ankietowe prowadzone zgodnie z metodologią międzynarodowego *Europejskiego Programu Badań Ankietowych w Szkołach* (ESPAD).

Napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży. Chociaż raz w ciągu całego swojego życia piło 80,0% uczniów z młodszej grupy i 92,8% uczniów z starszej grupy. Picie napojów alkoholowych jest na tyle rozpowszechnione, że w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem piło 46,7% piętnasto-szesnastolatków i 76,1% siedemnasto-osiemnastolatków. Najbardziej popularnym napojem alkoholowym wśród całej młodzieży jest piwo, a najmniej – wino. Wysoki odsetek badanych przyznaje się do przekraczania progu nietrzeźwości. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem, chociaż raz upiło się 11,3% uczniów z młodszej kohorty i 18,8% ze starszej grupy wiekowej. W czasie całego życia ani razu nie upiło się tylko 66,7% uczniów młodszych i 43,4% uczniów starszych.⁸

Wyniki badania wskazują na znacznie niższy poziom rozpowszechnienia używania substancji nielegalnych, niż legalnych, zwłaszcza alkoholu i tytoniu. Większość badanych nigdy po substancje nielegalne nie sięgała. Wśród tych, którzy mają za sobą takie doświadczenia większość stanowią osoby, które co najwyżej eksperymentowały z marihuaną lub haszyszem. Chociaż raz w ciągu całego życia używało tych substancji 21,4% młodszych uczniów i 37,0% starszych uczniów. Na drugim miejscu pod względem rozpowszechnienia używania substancji nielegalnych wśród uczniów gimnazjów jest amfetamina (4,2%), a wśród uczniów szkół wyższego poziomu – ecstasy (5,1%). Aktualne, okazjonalne używanie substancji nielegalnych, czego wskaźnikiem jest używanie w czasie ostatnich 12 miesięcy, także stawia marihuanę lub haszysz przetwory konopi na pierwszym miejscu pod względem rozpowszechnienia. W klasach trzecich gimnazjów używa tych środków ponad 16,7% uczniów, w klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych – 29,6%. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem 9,0% uczniów klas trzecich gimnazjów i 15,1% uczniów klas drugich szkół ponadgimnazjalnych używało marihuany lub haszyszu. Zarówno eksperymentowanie z substancjami nielegalnymi, jak ich okazjonalne używanie jest bardziej rozpowszechnione wśród chłopców niż wśród dziewcząt. Do problemowych użytkowników marihuany lub haszyszu zidentyfikowanych przy pomocy testu przesiewowego zaliczyć można 5,2% gimnazjalistów oraz 6,7% uczniów ze starszej kohorty. Rozpowszechnienie używania nowych substancji psychoaktywnych, czyli tzw. „dopalaczy” jest niższe niż przetworów konopi. Wśród gimnazjalistów 5,2%, a wśród starszych uczniów 5,3% używało kiedykolwiek tych substancji. Odsetek gimnazjalistów, którzy sięgali po „dopalacze” w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem wyniósł 2,5%. W starszej kohorcie takich uczniów było 2,2%. Używanie nowych substancji psychoaktywnych jest bardziej rozpowszechnione wśród chłopców niż wśród dziewcząt. Uwagę zwraca wysoki poziom dostępności napojów alkoholowych przejawiający się w ocenach respondentów. Na tym tle dostępność substancji nielegalnych jest oceniana niżej. Spośród substancji nielegalnych najwyżej oceniana jest dostępność

⁸ Sierosławki J. Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019r. Warszawa 2020r.

przetworów konopi. Badani narażeni są przede wszystkim na oferty napojów alkoholowych, spośród substancji nielegalnych uczniom najczęściej proponowane są przetwory konopi oraz alkohol produkowany nielegalnie domowym sposobem. Większość młodzieży jest dobrze zorientowana w zakresie ryzyka szkód zdrowotnych i społecznych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. O stopniu ryzyka, według ocen respondentów, decyduje bardziej nasilenie używania, niż rodzaj substancji. Oczekiwania wobec alkoholu oraz marihuan i haszyszu formułowane przez młodzież szkolną odwołują się w większym stopniu do pozytywnych konsekwencji niż ewentualnych szkód.⁹

We wrześniu 2020r. z inicjatywy Koordynatora Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych we współpracy z Dyrektorami i Pedagogami szkół z terenu Gminy Sulików przeprowadzono badania klas VI-VIII, na podstawie których opracowana została Diagnoza Problemów Społecznych. Raport z badań pozwala na określenie mocnych i słabych stron, a także szans i zagrożeń nad którymi należałoby rozpocząć prace naprawcze.

Z Diagnozy Problemów Społecznych wynika, że wśród młodzieży szkół podstawowych z terenu gminy Sulików:

- a) Problem alkoholowy wśród dzieci i młodzieży na terenie gminy istnieje, jednak na tym etapie nie przybiera drastycznie dużych rozmiarów. 9,2% uczniów klas VI-VIII spożywało alkohol. Były to raczej jednorazowe sytuacje, bądź picie od czasu do czasu.
- b) Wiek inicjacji alkoholowej młodych mieszkańców gminy Sulików określa się na 12-13 lat.
- c) Na spożywanie alkoholu uczniowie nie mają przyzwolenia rodziców.
- d) Społeczność uczniowska objęta badaniem ma na co dzień styczność z alkoholem, gdyż jest on obecny w ich środowisku domowym – 50,4% respondentów przyznała, że ich rodzice piją alkohol oraz 16,3%, że alkohol spożywany jest przez rodzeństwo.
- e) W opinii 10,8% uczniów spożywanie alkoholu nie jest szkodliwe.
- f) Wśród uczniów objętych badaniem są tacy, którzy przyznają, iż ich poziom wiedzy w zakresie skutków picia alkoholu jest niewystarczający - 11,6%.
- g) Młodzież szkolna nie zna instytucji działających na terenie gminy niosących pomoc osobom uzależnionym od alkoholu – 85,3%.
- h) Wyniki badań wskazują na fakt, że wśród badanej młodzieży pobierającej naukę w szkołach podstawowych w gminie Sulików nie występują problemy z narkomanią. Należy tu jednak zachować czujność, ponieważ czas pomiędzy zakończeniem edukacji na etapie szkoły podstawowej, a rozpoczęciem w szkole średniej może być okresem inicjacji narkotykowej. Wiek dojrzewania jest nierzadko czasem testowania rzeczywistości. Zdaniem 9,3% uczniów szkół podstawowych na terenie gminy nie jest trudno zdobyć narkotyki i inne substancje psychoaktywne.
- i) Co siódmy uczestnik badania jest przekonany o nieszkodliwości narkotyków i innych substancji psychoaktywnych.
- j) Młodzież szkolna nie zna instytucji działających na terenie gminy niosących pomoc osobom uzależnionym od narkotyków i innych substancji psychoaktywnych – 84,5%.¹⁰

W ramach opracowanego dokumentu zdiagnozowano ponadto inne obszary wśród młodzieży Gminy Sulików. Wyniki badania wskazują więc na to, że:

- a) Wśród uczniów szkół podstawowych palenie papierosów nie cieszy się dużą popularnością. Pali 6,2% uczniów objętych badaniem. Jednak wśród tych, co

⁹ Tamże.

¹⁰ Diagnoza Problemów Społecznych w Gminie Sulików, Sulików 2020r.

- zadeklarowali fakt palenia są uczniowie, którzy po papierosy sięgnęli nie mając nawet 10 lat. W większości deklarują oni sporadyczne palenie lub przy specjalnej okazji.
- b) Społeczność szkolna pali papierosy w szczególności dla zabawy, nie rzuca palenia, bo palić lubi.
 - c) Uczniowie potwierdzają, iż każdego dnia namawiani są przez kolegów i koleżanki do tego, by spróbowali zapalić papierosa – 48,0%.
 - d) Z papierosów elektronicznych korzysta 8,5% społeczności uczniowskiej.
 - e) W opinii 38,8% ankietowanych są one bezpieczniejsze od tradycyjnych papierosów.
 - f) Zdaniem 48,1% e-papierosy też uzależniają, jednak w mniejszym stopniu niż tradycyjne papierosy.
 - g) Wyniki przedstawionych badań mogą świadczyć o fonoholizmie społeczności uczniowskiej. Fakt korzystania z telefonu jako najczęstszego narzędzia do przeglądania Internetu deklaruje ponad ¾ uczniów – 76,7%.
 - h) Dnia bez surfowania po Internecie nie wyobraża sobie 30,2% ankietowanych.
 - i) Co trzeci uczestnik badania dzień rozpoczyna rozeznaniem w świecie wirtualnym.
 - j) Uczestnicy badania wolą spotykać się ze znajomymi w świecie realnym niż spędzać czas przed komputerem lub rozmawiać z nimi na czasie, co może być spowodowane obecną sytuacją epidemiologiczną i tęsknotą za życiem poza siecią – 90,7%.
 - k) 65,1% badanych spędza w sieci średnio 2-3 godziny dziennie.
 - l) Internet częściej służy uczniom do rozrywki niż do nauki.
 - m) Rodzice szczególnie interesują się czasem wolnym spędzonym przez uczniów w Internecie. Mniej niż połowa badanych (46,5%) nadzoruje czas spędzany przez dziecko w sieci.
 - n) Czas wolny sulikowska młodzież spędza w szczególności na korzystaniu z Internetu – 86,8%. Znacznie rzadziej czytają oni książki, uprawiają sport czy pielęgnują swoje hobby.¹¹

3. Najważniejsze problemy społeczne będące skutkiem spożywania alkoholu

3.1. Szkody zdrowotne spowodowane używaniem alkoholu

Nadużywanie alkoholu jest jednym z czynników silnie obniżających stan zdrowotności społeczeństwa. Problemy zdrowotne nie wynikają wyłącznie z uzależnienia od alkoholu, ale powstają także wśród osób nieuzależnionych, które sytuacyjnie lub okresowo nadużywają alkoholu. Alkohol działa szkodliwie na niemal wszystkie tkanki i narządy. Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) alkohol znajduje się na trzecim miejscu wśród czynników ryzyka dla zdrowia populacji. Ponad 60 rodzajów chorób i urazów ma związek ze spożywaniem alkoholu. Choroby występujące na tle nadużywania alkoholu to przede wszystkim: nadciśnienie tętnicze, choroby wątroby, niektóre typy nowotworów, zaburzenia psychiczne, zwłaszcza o charakterze depresyjnym i lękowym. Nadużywanie alkoholu jest przyczyną uszkodzeń ciała i śmierci w wyniku wypadków, przemocy, zatruc. Corocznie – z przyczyn bezpośrednio i pośrednio związanych z nadużywaniem alkoholu – w Polsce umiera ok. 10 tys. osób.¹²

Narażenie płodu na działanie alkoholu powoduje wystąpienie wielu nieprawidłowości w zakresie rozwoju fizycznego oraz umysłowego, w konsekwencji prowadząc do zaburzeń

¹¹ Diagnoza Problemów Społecznych w Gminie Sulików, Sulików 2020r.

¹² Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

zachowania i funkcjonowania społecznego, które trwają całe życie. Zespół tych cech nosi nazwę Alkoholowy Zespół Płodowy (*Fetal Alcohol Syndrome – FAS*).

Jak się okazuje z badań wynika, że:

- co roku w Polsce rodzi się około 1000 dzieci z FAS;
- 1/100 dzieci cierpi na zaburzenia wynikające ze spożywania alkoholu przez ich matki w czasie ciąży;
- 1/500 dzieci ma FAS;
- na świat przychodzi 10 razy więcej dzieci z pełnoobjawowym FAS niż z zespołem Downa;
- niemal jedna trzecia (31,7%) badanych przez IPSOS Polaków spotkała się z opinią, iż kobieta w ciąży powinna spożywać regularnie niewielkie ilości czerwonego wina;
- jedna trzecia ankietowanych kobiet (33,5%), które urodziły jedno, lub więcej dzieci, przyznaje się do spożywania niewielkich ilości alkoholu w czasie ciąży;
- co szósta kobieta w wieku 18-35 lat uważa, że mała dawka alkoholu nie szkodzi matce i dziecku;
- 10% dopuszcza lampkę czerwonego wina w ciąży;
- 35% było świadkiem spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży (co czwarta – piwo, co siódma – wino, co jedenasta – drinka).¹³

Powyższe dane wskazują na niską świadomość społeczną w zakresie szkód, jakie powoduje picie alkoholu na rozwijający się płód.

3.2. Szkody społeczne spowodowane używaniem alkoholu

Alkoholizm ma wymiar społeczny, dlatego też jego skutki są dalekosiężne. Nie ograniczają się one do fizycznej, psychicznej i behawioralnej degradacji osoby pijącej. Skutkami alkoholizmu dotknięte jest życie wszystkich, którzy taką osobę otaczają. Picie szkodliwe bądź uzależnienie ma wpływ na życie zawodowe, przyczyniając się do niskiej efektywności w pracy oraz częstych absencji. Utrata pracy może spowodować bezrobocie, co prowadzi do obniżenia poziomu materialnego zarówno jednostki jak i rodziny a nawet utraty dachu nad głową. Sytuacja, która się wytwarza wzmacnia frustrację, stres i napięcie. Uzależnienie jest jedną z istotniejszych przesłanek powodujących wykluczenie społeczne. Ponadto, osoby uzależnione od alkoholu doświadczają społecznej stygmatyzacji, zarówno podczas picia jak i podczas utrzymywanej abstynencji i leczenia. Biorąc pod uwagę wymiar społeczny uzależnienia od alkoholu, poniżej zaprezentowano najistotniejsze problemy w gminie Sulików.

3.3. Ubóstwo

Informacje na temat świadczeń pomocy społecznej udzielanych osobom i rodzinom z powodu występowania alkoholizmu oraz przemocy w rodzinie na poziomie kraju przedstawiają statystyki Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Natomiast dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sulikowie wskazują, że w 2021 roku pomocą finansową z bezzwrotnych środków funduszu pomocy społecznej objęto 110 rodzin z terenu gminy Sulików.

¹³[http://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/16ca3bc940d9cf61c1257d50003663c8/\\$FILE/FAS%20-%20p%C5%82odowy%20zesp%C3%B3%C5%82%20alkoholowy.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/16ca3bc940d9cf61c1257d50003663c8/$FILE/FAS%20-%20p%C5%82odowy%20zesp%C3%B3%C5%82%20alkoholowy.pdf), dostęp dnia 16.11.2021r.

Tabela 3. Dane dotyczące pomocy pieniężnej i niepieniężnej dla rodzin w latach 2017-2021

Obszar	2017r.	2018r.	2019r.	2020r.	2021r.
Ogólna liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS	206	156	163	171	147
Liczba rodzin korzystających z pomocy materialnej GOPS objętych tą pomocą z powodu uzależnienia lub nadużywania alkoholu przez co najmniej jednego z członków rodziny	26	19	20	23	25
Wielkość środków finansowych przeznaczonych przez GOPS na pomoc rodzinom z problemem uzależnień (wartość w zł)	83 190,51	47 295,86	83 693,09	57 407,66	82 394,84

Źródło: Dane z GOPS w Sulikowie (za 2021r. dane na dzień 03.11.2021r.)

W roku 2017 liczba rodzin korzystających z pomocy pieniężnej i niepieniężnej (w tym praca socjalna) GOPS wynosiła 206 rodzin, w roku 2018 – 156 rodzin, w roku 2019 – 163 rodzin. W roku 2020 rodzin tych było 171, natomiast w 2021 roku o 24 rodziny mniej. W roku 2021r. przeznaczono 82 394,84 zł środków finansowych na pomoc rodzinom z problemem uzależnienia, tj. o 24 987,18 zł więcej niż w roku 2020.

3.4. Dysfunkcje rodziny z problemem alkoholowym

Rodzina z problemem alkoholowym to rodzina, w której co najmniej jeden z członków pije w sposób nadmierny, szkodliwy lub niekontrolowany. Uzależnienie od alkoholu członka rodziny i związane z tym nieprawidłowości w jego funkcjonowaniu wywiera negatywny wpływ na pozostałych członków rodziny, zarówno dorosłych jak i dzieci, powodując problemy zdrowotne, psychologiczne, społeczne i materialne. Rodzina z problemem alkoholowym charakteryzuje się pewnymi cechami, które służą przystosowaniu się do istniejącej sytuacji. Istotnym problemem z punktu widzenia społeczności lokalnej są szkody społeczne i rozwojowe, jakie zachodzą u dzieci z rodzin z problemem alkoholowym. Dzieci wychowujące się w rodzinach z problemem alkoholowym żyją w ciągłym stresie, napięciu i doświadczają wielu traumatycznych wydarzeń w związku z uzależnieniem rodziców. Brak im poczucia bezpieczeństwa emocjonalnego i fizycznego, co powoduje zaburzenia emocjonalne oraz psychiczne. Rodzic/rodzice nie spełniają swojej podstawowej funkcji – zapewnienia opieki i wychowania, zatem niezbędne staje się uruchomienie zewnętrznych mechanizmów, mających na celu pomoc dziecku i rodzinie. Taką rolę odgrywają placówki wsparcia dziennego oraz inne instytucje systemu wspierania rodziny.

W gminach, w których nie ma placówek leczenia uzależnienia od alkoholu lub dostęp do nich jest utrudniony, np. ze względu na dużą odległość lub kłopotliwy dojazd, a do takich należy gmina Sulików, ważną rolę w lokalnym systemie pomocy pełnią punkty konsultacyjne. Do ich zadań nie należy jednak prowadzenie psychoterapii osób uzależnionych, która jest zbiorem świadczeń zdrowotnych, a te udzielane są wyłącznie przez podmioty prowadzące działalność leczniczą.

Celem działalności Punktu Konsultacyjnego jest zdiagnozowanie problemów klienta w zakresie uzależnień, współuzależnienia i przemocy w rodzinie oraz zaplanowanie pomocy i udzielenie wsparcia dla osób i rodzin korzystających z jego usług.

Do zadań Punktu Konsultacyjnego należy w szczególności:

- Prowadzenie działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie.
- Udzielanie osobom i rodzinom konsultacji oraz porad psychologicznych, profilaktycznych w sprawach uzależnień i przemocy.
- Udzielanie pomocy psychologicznej osobom w kryzysie emocjonalnym.
- Motywowanie zarówno osób uzależnionych, jak i członków ich rodzin do podjęcia psychoterapii w placówkach leczenia uzależnienia, kierowanie do leczenia specjalistycznego.
- Motywowanie osób pijących ryzykownie i szkodliwie do zmiany szkodliwego wzoru picia.
- Udzielania wsparcia osobom po zakończonej psychoterapii poprzez rozmowy podtrzymujące lub udział w grupach wsparcia.
- Rozpoznanie zjawiska przemocy domowej, udzielenie stosownego wsparcia i informacji o możliwościach uzyskania pomocy i powstrzymania przemocy.
- Inicjowanie interwencji w przypadku diagnozy przemocy domowej.
- Gromadzenie aktualnych informacji o miejscach pomocy oraz kompetencjach służb i instytucji z terenu powiatu, gminy zajmujących się systemową pomocą dla rodziny.
- Współdziałanie w innych podmiotami zajmującymi się rozwiązywaniem problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

W 2021r. w Punkcie Konsultacyjnym ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie w Sulikowie przez terapeutę uzależnień pomocy udzielono 21 osobom uzależnionych od alkoholu. Przeprowadzono 19 rozmów motywujących do podjęcia leczenia odwykowego, z czego 3 osoby zostały zmotywowane do dobrowolnego podjęcia leczenia.

Tabela 4. Liczba osób korzystających z Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie w Sulikowie

Forma pracy	Liczba osób korzystających z usług Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie w Sulikowie				
	2017r.	2018r.	2019r.	2020r.	2021r.
Porady w zakresie istoty choroby alkoholowej i metod jej leczenia	19	17	43	12	21
Rozmowy motywujące do podjęcia leczenia odwykowego	14	14	15	7	19
Osoby, które zmotywowano do dobrowolnego podjęcia leczenia odwykowego	1	2	1	0	3
Interwencje w sprawach przemocy w rodzinie	3	2	8	1	0

Źródło: Dane z Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie w Sulikowie

3.5. Przemoc w rodzinie

W literaturze wyróżniono czynniki, które określają prawdopodobieństwo wystąpienia przemocy w rodzinie. Wśród nich, nadużywanie alkoholu wymienione jest jako jeden z najważniejszych. Na przestrzeni lat w Polsce obserwuje się stały wzrost przypadków występowania przemocy w rodzinie, a zarazem wzrost liczby osób wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, będących pod wpływem alkoholu.

Z badań wynika, że istnieje wysoka zależność pomiędzy stanem nietrzeźwości osoby stosującej przemoc w rodzinie a występującymi epizodami przemocy. Zależność tę odnotowano zarówno w relacjach ofiar jak i sprawców przemocy. Ponadto, występowała ona w każdym rodzaju przemocy. Badane osoby dorosłe będące ofiarami przemocy w rodzinie stwierdziły, że najczęstszą okolicznością towarzyszącą przemocy jest alkohol. Ponadto badania wykazały związek między tendencją do nadużywania alkoholu a stosowaniem poszczególnych rodzajów przemocy wobec dzieci. Średnio 30% uczniów doświadczających przemocy w rodzinie oceniła, że przynajmniej jedno z rodziców/opiekunów prawnych nadużywa alkoholu.¹⁴

Dorastanie w domu z rodzicem nadużywającym alkoholu to problem, który występuje często i w każdym społeczeństwie. Z raportu amerykańskiej instytucji SAMHSA wynika, że około 8,7 mln dzieci w wieku do 17. roku życia mieszka w domu z rodzicem, który w ciągu ostatniego roku nadużywał substancji psychoaktywnych. Fakt ten ma ogromne znaczenie z perspektywy rozwoju jednostki oraz rodziny, ale również kształtowania się poszczególnych społeczeństw.¹⁵

Wskaźnikiem pozwalającym na ocenę skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Sulików jest liczba uruchomionych procedur *Niebieska Karta*. Dane zawiera poniższa tabela.

Tabela 5. Zestawienie Niebieskich Kart sporządzonych w latach 2017–2021

Instytucja zakładająca Niebieską Kartę	Liczba Niebieskich Kart przekazana Przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego				
	2017r.	2018r.	2019r.	2020r.	2021r.
Policja	14	7	9	9	10
GKRPA	0	0	0	0	0
GOPS	2	5	2	1	0
Oświata	0	0	0	0	0
Inne	0	0	0	1	0
Razem	16	12	11	11	10

Źródło: Dane z GOPS w Sulikowie

Inne - w tym przypadku oznacza Wielospecjalistyczny Szpital Kliniczny z Polikliniką SPZOZ we Wrocławiu.

Dane ujęte w tabeli wskazują na fakt, że w bieżącym roku wszczęto 10 procedur NK, czyli o jedną mniej niż w latach ubiegłych. Zarówno w roku 2019 jak i w 2020 było ich po 11, w roku 2018 ich liczba wyniosła 12, a w roku 2017 aż 16. Zauważalna jest więc niewielka tendencja spadkowa.

¹⁴ Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Raport cząstkowy. Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy w sprawców, 2014r.

¹⁵ <https://stopuzalezniejszym.pl/artykuly/moj-bliski-ma-problem/ojciec-alkoholik-czyli-jak-alkoholizm-rodzica-wplywa-na-rozwoj-dziecka-wyniki-badan/>, dostęp dnia 16.11.2021r.

Najczęściej występujące formy przemocy to przemoc psychiczna (emocjonalna) oraz przemoc fizyczna. Działania zespołu opierały się na podejmowaniu wspólnych działań zmierzających do zniwelowania zjawiska przemocy w rodzinie oraz prowadzeniu rozmów zarówno z osobami doświadczającymi przemocy, jak i z osobami stosującymi przemoc. Rozmowy miały na celu przekazanie informacji na temat skutków doświadczania i stosowania przemocy oraz motywowanie do podjęcia działań zmierzających do poprawy sytuacji w rodzinie, m.in. do skorzystania z pomocy specjalisty ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przyjmującej w każdy czwartek w godzinach 15:00-18:00 w Gabinetce Psychoedukacji i Psychoterapii w Zgorzelcu, ul. Iwaskiewicza 15a/2 (funkcjonującego w ramach Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie) oraz udziału w terapii.

Z przeprowadzonego we wrześniu 2020 roku badania wśród mieszkańców gminy Sulików wynika że:

- a) W opinii 77,0% uczestników badania na terenie gminy Sulików występuje zjawisko przemocy domowej, co stanowi istotny problem.
- b) Zdaniem 49,0% ankietowanych najczęstszą formą przemocy jest naruszenie godności osobistej, natomiast według 31,0% - naruszenie nietykalności.
- c) W ujęciu 90,0% respondentów ofiarami przemocy domowej w gminie Sulików są przede wszystkim kobiety. Co drugi ankietowany twierdzi, że to dzieci najczęściej padają ofiarami przemocy.
- d) Według 89,0% uczestników badania sprawcami przemocy w gminie Sulików najczęściej okazują się mężczyźni.
- e) $\frac{3}{4}$ uczestników badania jest przekonanych o tym, że agresja w stosunku do członków rodziny w gminie Sulików wynika głównie z alkoholizmu członków rodziny.
- f) Ofiara przemocy w gminie Sulików w pierwszej kolejności może liczyć na pomoc ze strony Sądu – 42,0% oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej – 38,0%.
- g) W opinii uczestników badania skutecznym działaniem wobec osób doznających przemocy domowej byłoby zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego – 72,0% czy większa świadomość społeczeństwa – 64,0%.
- h) Przemoc stosowana jest również wśród uczniów objętych badaniem – doświadczyło jej 43,4% młodych mieszkańców gminy Sulików. Obecna jest w szkole – 32,5%, w domu – 18,6% oraz w sieci – 15,4%.
- i) Najczęstszą formę przemocy wśród uczniów szkół podstawowych gminy Sulików stanowi obgadywanie – 76,0%, popychanie/szarpanie – 53,5% oraz bicie – 40,3% czy hejtowanie – 28,0%.
- j) Co czwarty uczeń uważa, że rozwiązanie konfliktu możliwe jest tylko i wyłącznie dzięki użyciu siły – 26,3%.

W 2021 roku do Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Sulikowie wpłynęło 10 Procedur Niebieskiej Karty, tj. o jedną mniej niż w roku poprzednim. Wszystkie sprawy zostały wszczęte na wniosek Posterunku Policji w Zawidowie. Ponadto kontynuowano 9 procedur Niebieskiej Karty z 2020r.

Tabela 6. Dane dotyczące działalności Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przemocy w Rodzinie w Sulikowie w latach 2020-2021r.

Zakres	Rok	
	2020r.	2021r.
Ilość spraw, które wpłynęły	11	10
Ilość spraw w toku z roku poprzedniego	7	9
Ilość wniosków skierowanych do Sądu Rodzinnego	0	0
Liczba wniosków, które wpłynęły do GKRPA	0	0

Źródło: Dane z GOPS w Sulikowie

Pomoc specjalistyczna w ramach Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie - specjalista ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przyjmujący w każdy czwartek w godzinach 15:00-18:00 w Gabinetce Psychoedukacji i Psychoterapii w Zgorzelcu, ul. Iwaskiewicza 15a/2.

Tabela 7. Dane dotyczące liczby osób korzystających z pomocy specjalisty ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w ramach funkcjonowania Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie w latach 2017 – 2021

Osoby korzystające z pomocy	Liczba osób korzystających z pomocy Punktu Konsultacyjnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie				
	2017r.	2018r.	2019r.	2020r.	2021r.
Łączna liczba osób, którym udzielono pomocy psychologicznej i terapeutycznej w związku z przemocą, w tym:	72	61	52	85	65 (w tym 2 dzieci)
liczba kobiet	58	57	48	73	56
liczba mężczyzn	14	4	4	12	9

Źródło: Dane z PK Konsultacyjnego

Dane zamieszczone w tabeli nr 7 świadczą o tym, że w 2020 roku znacznie wzrosła liczba osób korzystających ze wsparcia specjalisty ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W roku bieżącym z tego typu wsparcia skorzystało już mniej osób niż w roku poprzednim, tj. 65 (w tym 2 dzieci).

Z uzyskanych informacji z **Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie** wynika, że już w 2019 roku zmieniła się specyfika osób korzystających z pomocy specjalistycznej. Do Punktu coraz częściej trafiają nie tylko osoby, które aktualnie doświadczają przemocy lub są uwikłane w problemy alkoholowe, ale osoby które doświadczały przemocy w rodzinie pochodzenia i aktualnie doświadczają wielu problemów w

relacjach z partnerami lub mają problemy wychowawcze z dziećmi (DDA). Osoby te wymagają dłuższej pracy terapeutycznej. Po spotkaniach identyfikujących zakres problemów kierowani są na grupę „Przemocy STOP” lub na warsztaty umiejętności rodzicielskich.

W ramach specjalistycznej pomocy ofiarom przemocy w roku 2020 udzielono pomocy w różnej formie. Obejmowała ona działania terapeutyczne, edukacyjne i wspierające w sytuacjach kryzysowych. Działania edukacyjne dotyczyły:

- rozpoznawania aktów przemocy, umiejętności reagowania na nie, rozumienia procesów i źródeł powstawania zachowań agresywnych oraz zadań pomocowych różnych służb społecznych,
- roli Niebieskich Kart w powstrzymaniu przemocy,
- sposobów uwalniania się ze związków z osobami stosującymi przemoc trzeźwą i pod wpływem alkoholu,
- praca edukacyjna z osobami współuzależnionymi.

W obszarze pomocy psychologicznej pracowano nad udzielaniem wsparcia w sytuacjach wyuczzonej bezradności, poczucia opuszczenia i niewiary we własne możliwości oraz budowania zaplecza emocjonalnego.

Dużo uwagi w pracy z klientami poświęcono roli rodzicielskiej i ochrony dzieci przed przemocą oraz byciem świadkiem przemocy. Służyły temu praca z tragicznym trójkątem Karpmana oraz elementy programu dla rodziców. W pracy z parami główny nacisk położono na naukę nowych form komunikacji w oparciu o Język Marshalla Rosenberga oraz uświadomienie praw i obowiązków w związku. Obszar pomocy terapeutycznej obejmował:

- pracę z lękiem, strachem i bezradnością,
- radzenie sobie ze złością i innymi trudnymi emocjami,
- budowanie poczucia wartości i mocy.

Mając na uwadze krajobraz emocjonalny klientów Punktu i potrzebę szybkiego kontaktu z osobą pomagającą udzielano pomocy również on-line oraz telefonicznie, szczególnie ze względu na pandemię.

Przyjęto różne warianty pomocy zgodnie z zaleceniami rządu:

- a) sesje indywidualne w kontakcie bezpośrednim z zachowaniem reżimu sanitarnego,
- b) sesje telefoniczne bądź kontakt na skypie.
- c) kontakt na Messengerze, WhatsAppie i mailowy.

3.6. Nietrzeźwość na drogach, w miejscach publicznych, przestępstwa i wykroczenia

Nietrzeźwość uczestników ruchu drogowego jest jednym z najistotniejszych czynników zwiększających zagrożenie bezpieczeństwa ruchu drogowego. Alkohol jest używką, która w sposób jednoznaczny wpływa negatywnie na cechy psychomotoryczne człowieka, powodując zmiany w postrzeganiu, ocenie zjawisk, sposobie i szybkości reagowania na bodźce, a tym samym przejściowo ograniczając zdolność do precyzyjnej obsługi maszyn i urządzeń mechanicznych. Odnosi się to także do czynności kierowania pojazdami. Z danych uzyskanych z Posterunku Policji w Zawidowie wynika, że w roku 2021 w gminie Sulików zatrzymano mniejszą liczbę nietrzeźwych kierujących (7 osób) w porównaniu do roku poprzedniego (13 osób) oraz kierujących po zażyciu narkotyków – w roku 2021 – 2 osoby, w roku 2020 – 4 osoby, w roku 2019 – 1 osoba, w latach 2017-2018 – 0 osób.

Tabela 8. Dane dotyczące przestępstw drogowych w gminie Sulików w latach 2017-2021

Rodzaj przestępstwa	2017r.	2018r.	2019r.	2020r.	2021r.
Kierujący po alkoholu	17	15	11	13	7
Zatrzymani do wytrzeźwienia	0	11	6	7	14
Kierujący po narkotykach	0	0	1	4	2
Łącznie	17	26	18	24	23

Źródło: dane Posterunku Policji w Zawidowie.

Spożywanie alkoholu jest jedną z podstawowych przyczyn naruszania prawa. Często jest on motywem, dla którego przestępstwo zostaje popełnione oraz w dużej mierze ma wpływ na sposób jego realizacji. Pod jego wpływem obniża się poziom krytycyzmu, maleje możliwość obiektywnej oceny własnego zachowania oraz wyzwała się agresja.

Tabela 9. Dane dotyczące interwencji Policji w związku z nietrzeźwością w gminie Sulików w latach 2017-2021

Rodzaj zdarzenia	2017r.	2018r.	2019r.	2020r.	2021r.
Interwencje domowe, gdzie sprawcy działali pod wpływem alkoholu	12	8	6	12	23
Liczba nietrzeźwych osób poniżej 18 roku życia zatrzymanych lub odwiezionych do domów rodzinnych	0	0	0	0	0
Liczba zatrzymań osób nietrzeźwych w celu wytrzeźwienia w pomieszczeniach policyjnych	3	0	6	7	14

Źródło: dane Posterunku Policji w Zawidowie.

Analizując dane zawarte w tabeli nr 9 w latach 2017-2019 można zauważyć tendencję spadkową liczb interwencji domowych, gdzie sprawcy działali pod wpływem alkoholu. Rok 2020 natomiast to wzrost interwencji o 100,0% względem roku poprzedniego. Zauważyć należy, że newralgicznym rokiem jest jednak rok bieżący, bowiem w roku 2021 interwencji domowych na terenie Gminy Sulików związanych ze spożyciem alkoholu było aż 23. Natomiast liczba zatrzymań osób nietrzeźwych w celu wytrzeźwienia w pomieszczeniach policyjnych wyniosła 14.

Niżej wskazane dane pokazują, że w Gminie Sulików mamy do czynienia głównie z przestępstwami dotyczącymi posiadania narkotyków. W roku 2021 liczba ich wyniosła aż 11.

Tabela 10. Dane dotyczące przestępstw narkotykowych w gminie Sulików w latach 2017-2021.

Rodzaj przestępstwa	2017r.	2018r.	2019r.	2020r.	2021r.
Posiadanie	5	8	8	5	11

Produkcja	0	0	1	0	0
Uprawa	0	1	0	0	0
Handel	0	0	1	0	1
Przemysł	0	0	0	0	0
Łącznie	5	9	10	5	12

Źródło: dane Posterunku Policji w Zawidowie.

3.7. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sulikowie

W roku 2021 Komisja prowadziła działania polegające na wykonywaniu czynności zmierzających do poddania się leczeniu odwykowemu osób uzależnionych od alkoholu. W zgłoszonych sprawach przeprowadzono rozmowy, motywowano do poddania się leczeniu odwykowemu na zasadach dobrowolności, pouczano o szkodliwym wpływie alkoholu na organizm, na sytuację rodzinną, kierowano na badania do biegłych oraz współpracowano z Sądem Rejonowym w Zgorzelcu, Wydział III Rodzinny i Nieletnich w celu wydania postanowienia o stacjonarnym lub niestacjonarnym leczeniu odwykowym.

Tabela 11. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sulikowie w 2021r.

Zakres	Ogółem
Ilość nowych spraw, które wpłynęły do GKRPA	10
Sprawy w toku z roku poprzedniego	5
Ilość wniosków skierowanych do Sądu Rodzinnego	5
Stwierdzony przez biegłych brak uzależnienia	0
Zakończenie postępowania (brak przesłanek ustawowych)	1
Ilość opinii biegłych sądowych wydanych w postępowaniu o przymusowe leczenie odwykowe	6
Liczba rodzin, których dotyczyły „NK”	0

Źródło: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sulikowie

Analiza powyższych danych diagnostycznych wskazuje, że w roku 2021 do najważniejszych działań podejmowanych i finansowanych przez gminę Sulików należy zaliczyć: programy profilaktyczne w szkołach, pomoc psychologiczną i wychowawczą dla rodzin dysfunkcyjnych, przeciwdziałanie przemocy w rodzinach, pomoc dla rodziców, których dzieci nadużywają środki zmieniające świadomość oraz zwiększenie dostępności leczenia uzależnień.

Szkody wynikające z nadużywania alkoholu występują w bardzo różnych obszarach polskiej rzeczywistości. Nie można ich uniknąć, ale można zmniejszać ich rozmiary i dotkliwość.

Przedstawione płaszczyzny problemowe stanowią obszar szeroko pojętego zdrowia publicznego. Art. 68 ust. 1 Konstytucji RP mówi, iż „Każdy ma prawo do ochrony zdrowia”, natomiast w ust. 2 stwierdza się, że „obywatelom, niezależnie od ich sytuacji materialnej, władze publiczne zapewniają równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych”.

Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025 zakłada działania w obszarze zdrowia publicznego realizowane w oparciu o ustawę z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym, mające na celu: wydłużenie życia Polaków, poprawę jakości ich życia związanej ze zdrowiem oraz ograniczanie społecznych nierówności w zdrowiu wynikających

z uwarunkowań społeczno-ekonomicznych. W myśl przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021–2025 (Dz.U. z 2021r. poz. 642) cele operacyjne Programu obejmują:

- poprawę sposobu żywienia, stanu odżywienia oraz aktywności fizycznej społeczeństwa;
- profilaktykę i rozwiązywanie problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi i innymi zachowaniami ryzykownymi;
- profilaktykę problemów zdrowia psychicznego i poprawę dobrostanu psychicznego społeczeństwa;
- ograniczenie ryzyka zdrowotnego wynikającego z zagrożeń fizycznych, chemicznych i biologicznych w środowisku zewnętrznym, miejscu pracy, zamieszkania, rekreacji oraz nauki;
- promocję zdrowego i aktywnego starzenia się;
- poprawę zdrowia prokreacyjnego.

W celu głębszego rozeznania aktualnych problemów wśród mieszkańców gminy w 2020 roku przeprowadzono Diagnozę Problemów Społecznych w Gminie Sulików, na podstawie której opracowano raport obrazujący stan problemów, dając realną szansę na poprawę bądź wdrożenie właściwych środków zaradczych m.in. na problemy uzależnienia od alkoholu, narkotyków, przemocy i cyberprzemocy, jak również w zakresie innych obszarów także istotnych w dobie dnia dzisiejszego, takich jak uzależnienie od komputera i Internetu.

Ponadto na zlecenie Koordynatora Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień w dniu 05 listopada 2020r. firma Centrum Działań Profilaktycznych przeprowadziła na terenie Gminy Sulików terenowe szkolenia sprzedawców napojów alkoholowych wraz ze sprawdzeniem potencjalnej dostępności alkoholu dla osób niepełnoletnich oraz nietrzeźwych. Celem zadania było ograniczenie naruszeń prawa w zakresie sprzedaży i podawania napojów alkoholowych osobom niepełnoletnim, a także zwiększenie liczby sprzedawców, którzy potwierdzają wiek młodo wyglądających klientów.¹⁶

Wyniki audytu:

Na początku listopada 2020r. została przeprowadzona rekrutacja „tajemniczych klientów” [TK] realizujących pierwsze audyty (przed szkoleniem w punkcie) a także ich przeszkolenie. W wyniku tych działań w dniu 05.11.2020r. w I etapie audytu specjalnie przeszkolona 18-letnia dziewczyna, wyglądająca nawet młodziej (na około 17 lat), udała się wraz z trenerem CDP – do punktów sprzedaży i podjęła próbę zakupu alkoholu (najczęściej piwa). Celem badania było sprawdzenie, czy sprzedający/sprzedająca poprosi „Tajemniczego Klienta” o dokument tożsamości potwierdzający jego pełnoletniość.

Niestety w praktycznie wszystkich ze sprawdzonych punktów sprzedających alkohol (8 na 13 pkt, 5 nieczynnych) podczas próby zakupu alkoholu przez Tajemniczego Klienta, sprzedawcy nie wymagali dokumentu potwierdzającego wiek nabywcy. Spośród 8 sprzedawców tylko dwóch poprosiło o okazanie dokumentu potwierdzającego pełnoletniość, jednak i tak sprzedali alkohol po zapewnieniu przez tajemniczego klienta, iż zostawił go w domu.

Bezpośrednio po próbie zakupu, trener CDP przeprowadził w punktach sprzedaży szkolenie dotyczące konsekwencji sprzedaży alkoholu osobom nieletnim, które podyktowane m.in. jest tym, że nawet za jednorazową sprzedaż niepełnoletnim grożą im wysokie kary – z

¹⁶Przeprowadzenie badań społecznych w punktach sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie Gminy Sulików 2020. Centrum Działań Profilaktycznych, s. 8.

utrata zezwolenia włącznie. Nikt nie ma wieku wypisanego na twarzy. Chcemy więc w taki sposób uchronić sprzedawców przez nieświadomym popełnieniem przestępstwa.¹⁷

3.8. Podsumowanie

Mając na uwadze wcześniej opisane zagrożenia społeczne ważne jest systematyczne weryfikowanie ryzykownych przekonań i zachowań. Propagowanie działań profilaktycznych w placówkach oświatowych przyczyni się do zmniejszenia ryzyka sięgania po alkohol i środki odurzające przez osoby niepełnoletnie. Istotne jest także wyrobienie wśród członków społeczności przekonania, że picie alkoholu przez osoby niepełnoletnie jest zjawiskiem bardzo niepożądanym i nie należy ich w tym wspierać. Wskazane jest tworzenie i stałe wzbogacanie lokalnej oferty pomocy dla rodzin, w których występuje problem uzależnień i przemocy.

Istotne jest podjęcie zorganizowanych instytucjonalnych działań, mających na celu pełniejsze zidentyfikowanie rodzin wymagających pomocy (zarówno ze względu na uzależnienia, jak i przemoc) oraz dostarczenie im jak najpełniejszego wsparcia. Z badań naukowych wynika, iż dzieci alkoholików są bardziej narażone na tego typu uzależnienie, zaś dzieci bite same jako dorośli częściej biją.

Tylko dzięki skoordynowanym, spójnym działaniom instytucji, a także społeczności lokalnej możliwa jest skuteczna profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych, narkomanii oraz przemocy w rodzinie czy szkole.

4. Cele i zadania programu

4.1. Cele Programu

Celem głównym Programu jest ograniczanie zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z nadużywania napojów alkoholowych, używania środków psychoaktywnych oraz innych uzależnień poprzez podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców gminy Sulików.

Cele szczegółowe:

- a) dążenie do zwiększania świadomości społecznej w zakresie właściwego postrzegania problemów uzależnień,
- b) profilaktyka problemów alkoholowych, narkotykowych, leczenie uzależnienia i współuzależnienia,
- c) wspieranie osób i rodzin z problemem alkoholowym, narkotykowym w tym z problemem przemocy w rodzinie.

Adresatami Programu są mieszkańcy gminy Sulików, w szczególności:

- a) osoby i rodziny z problemem alkoholowym, narkotykowym,
- b) osoby uzależnione i współuzależnione,
- c) dzieci i młodzież, w tym m.in. z grup podwyższonego ryzyka, ze środowisk zagrożonych z powodu dysfunkcji lub sytuacji społeczno-psychologicznej, a także ich rodzice,

¹⁷Tamże, s. 9.

- d) osoby zajmujące się zapobieganiem występowania problemów alkoholowych i pomocą osobom i rodzinom z problemem alkoholowym oraz osobom i rodzinom z problemem przemocy,
- e) osoby doświadczające przemocy oraz osoby stosujące przemoc w rodzinach z problemem alkoholowym,
- f) podmioty publiczne, społeczne i prywatne działające w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

4.2. Zadania Programu:

Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień na lata 2022-2025 zawiera zadania określone w powołanych na wstępie ustawach, które będą realizowane w formach dostosowanych do aktualnych potrzeb lokalnych, z wykorzystaniem istniejących zasobów służących rozwiązywaniu problemów wynikających z uzależnień.

Zadanie 1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, zagrożonych uzależnieniem oraz z problemem przemocy w rodzinie		
Sposób realizacji	Realizator	Wskaźniki realizacji
1.1. Finansowanie działania Punktu Konsultacyjnego, w którym obecnie przyjmuje terapeuta uzależnień oraz specjalista ds. przeciwdziałania przemocy. Pomoc w PK przeznaczona jest dla osób uzależnionych i członków rodzin z problemem alkoholowym, narkomanii oraz osób uwikłanych w przemoc domową.	PK, GOPS.	- rodzaj prowadzonych działań, - liczba porad udzielonych w powyższym zakresie, - liczba osób zgłaszających się z problemem z podziałem na płeć, - liczba osób dotkniętych pomocą.
1.2. Dofinansowanie kształcenia w ramach zdobywania i podnoszenia kwalifikacji zawodowych	GKRPA, GOPS, ZI, PK.	- liczba osób objętych dofinansowaniem, - liczba szkoleń.
1.3. Pomoc osobom uzależnionym w podjęciu decyzji o gotowości leczenia (motywacja, edukacja, wsparcie psychiczne, porady prawne, praca socjalna).	PK, GOPS, GKRPA.	- liczba osób objętych pomocą, - liczba osób zmotywowanych do podjęcia leczenia.
Zadanie 2. Udzielenie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i problemy narkomanii pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie		
Sposób realizacji	Realizator	Wskaźniki realizacji
2.1. Wspieranie rodzin w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowej (w tym związanej z występowaniem przemocy w rodzinie) oraz realizowanie projektów edukacyjnych.	ZI, GOPS, GKRPA, PCPR i inne podmioty.	- liczba rodzin, w których wszczęto procedurę „NK”, - liczba spotkań grup roboczych, - liczba rodzin, w których prowadzono NK, - liczba i rodzaj podjętych działań, - liczba uczestników.
2.2. Organizowanie i finansowanie szkoleń, warsztatów obejmujących zagadnienia w/w w zakresie, dotyczących specyfiki zjawiska przemocy w rodzinie, konsekwencji doznawania i stosowania przemocy.	ZI, GOPS, GKRPA, PCPR i inne podmioty.	- liczba odbytych szkoleń, kursów, - liczba osób, które wzięły udział w szkoleniach, kursach, działaniach.
2.3. Organizowanie i finansowanie szkoleń i warsztatów przygotowujących do kontaktu z członkami rodzin, w których dochodzi do przemocy, w szczególności motywowania klientów do zmiany mającej na celu poprawę sytuacji w rodzinie i zatrzymanie prze-	ZI, GOPS, GKRPA, PCPR i inne podmioty.	

mocy.		
2.4. Organizowanie i finansowanie szkoleń, warsztatów dotyczących obowiązujących procedur (np. NK).	ZI, GOPS, GKRPA, PCPR i inne podmioty.	
2.5. Zapewnienie osobom pracującym z członkami rodziny z problemem przemocy dostępu do superwizji. ¹⁸	GOPS, GKRPA, ZI.	- liczba godzin odbytej superwizji, - liczba uczestników zadania.
2.6. Współpraca Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych z Gminnym Zespołem Interdyscyplinarnym.	GKRPA, GOPS, ZI.	- liczba obecności na Zespole Interdyscyplinarnym i w Grupach Roboczych.
Zadanie 3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz żywienia dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych		
Sposób realizacji	Realizator	Wskaźniki realizacji
3.1. Organizowanie i finansowanie programów profilaktycznych, warsztatów służących promocji zdrowia, przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy.	GOK, Placówki oświatowe, GOPS, GKRPA i inne podmioty.	- rodzaj prowadzonych działań, - liczba programów, - liczba przeszkolonej kadry, - liczba uczestników.
3.2. Organizowanie wypoczynku dla dzieci i młodzieży jako element profilaktycznej działalności.	GOK, Placówki oświatowe, GOPS, GKRPA i inne podmioty.	- rodzaj prowadzonych działań, - liczba osób objętych działaniami.
3.3. Zakup materiałów profilaktycznych: m.in. prasy i książek specjalistycznych, ulotek, broszur, plakatów i innych gadżetów.	GKRPA, GOPS, ZI	- rodzaj i liczba zakupionych materiałów, - liczba miejsc dystrybucji materiałów.
3.4. Działania o charakterze edukacyjnym przeznaczone dla rodziców.	GOK, Placówki oświatowe, GOPS, GKRPA i inne podmioty.	- rodzaj prowadzonych działań, - liczba uczestników.
3.5. Działania o charakterze edukacyjnym przeznaczone dla sprzedawców napojów alkoholowych.	GKRPA	- liczba osób i podmiotów objętych działaniami.
3.6. Diagnozowanie i stałe monitorowanie problemów uzależnień.	GKRPA	- rodzaj i liczba przeprowadzonych diagnoz.
3.7. Realizacja programów profilaktycznych przez placówki oświatowe.	Placówki oświatowe.	- rodzaj prowadzonych działań, - liczba osób objętych działaniami.
Zadanie 4. Współpraca w obszarze profilaktyki i wspomaganie działalności instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów uzależnień, a także promowanie inicjatyw społecznych		
Sposób realizacji	Realizator	Wskaźnik realizacji
4.1. Prowadzenie Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin oraz wspieranie różnorodnych form samopomo-	GKRPA, GOPS.	- rodzaj i liczba współpracujących specjalistów, - formy udzielonej pomocy.

¹⁸Superwizja to wzajemna wymiana doświadczeń, przemyśleń, wspólne zastanawianie się nad źródłami trudności, szukanie istoty problemu, dochodzenie do nowych rozwiązań, ujawnianie swoich uczuć. Często jest to także odkrywanie swoich nieuświadomianych wcześniej uczuć i przekonań.

cowych.		
4.2. Współpraca z organizacjami pozarządowymi, innymi instytucjami i osobami realizującymi programy związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień i przemocy w rodzinie.	GKRPA, GOPS i inne podmioty.	- liczba współpracujących podmiotów, - rodzaj współpracy, - liczba osób objętych działaniami.
4.4. Współpraca z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w celu wsparcia osób z uzależnieniami.	GKRPA, GOPS.	- liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS, - liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS objętych tą pomocą z powodu uzależnienia lub nadużywania alkoholu przez co najmniej jednego z członków rodziny, - formy pomocy i wielkość środków finansowych przeznaczonych przez GOPS na pomoc rodzinom z problemem uzależnień.
Zadanie 5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego i zwiększenie skuteczności w przestrzeganiu prawa sprzedaży, reklamy, promocji oraz spożywania napojów alkoholowych.		
Sposób realizacji	Realizator	Wskaźnik realizacji
5.1. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13 ¹ i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości.	UG, PP Zawidów, GKRPA.	- liczba interwencji Policji wobec naruszenia warunków sprzedaży alkoholu, - liczba interwencji członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w zgłoszonych przypadkach sprzedaży napojów alkoholowych osobom nietrzeźwym, nieletnim oraz na kredyt lub pod zastaw, - liczba wszczętych postępowań wyjaśniających, - liczba punktów sprzedaży alkoholu naruszających prawo zabraniające sprzedawania alkoholu nieletnim.
5.2. Opiniowanie przez Komisję wniosków o wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych pod kątem zgodności z uchwałami Rady Gminy Sulików dotyczącymi ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych oraz zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych.	GKRPA.	- liczba wydanych opinii.
5.3. Prowadzenie kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń.	GKRPA.	- liczba skontrolowanych punktów sprzedaży alkoholu, - rodzaj i liczba ujawnionych nieprawidłowości.
Zadanie 6. Edukacja kadr (w tym szkolenia, kursy, studia podyplomowe) w ramach zwiększenia kompetencji i edukacji przedstawicieli różnych grup zawodowych zaangażowanych w realizację Programu, profilaktykę uzależnień i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie		
Sposób realizacji	Realizator	Wskaźnik realizacji
6.1. Organizowanie i finansowanie szkoleń, które obejmują zagadnienia dotyczące skutecznych strategii profilaktycznych.	GKRPA, GOPS.	- liczba i forma szkoleń, - liczba przeszkolonych uczestników.
6.2. Doskonalenie kompetencji osób pracujących z dziećmi i młodzieżą dotyczące wczesnego rozpoznawania zagrożenia używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, NSP oraz umiejętności i podejmowania interwencji profilaktycznej. Doskonalenie	GKRPA, GOPS.	- liczba i forma szkoleń, - liczba uczestników.

kompetencji osób pracujących z dziećmi i młodzieżą dotyczącego wczesnego rozpoznawania zagrożenia używania alkoholu i odpowiedniego reagowania.		
Zadanie 7. Przeciwdziałanie uzależnieniom behawioralnym		
Sposób realizacji	Realizator	Wskaźnik realizacji
7.1. Upowszechnianie wiedzy dotyczącej problematyki uzależnień behawioralnych w tym prowadzenie działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz szkoleniowej, zakup materiałów informacyjno-edukacyjnych.	GKRPA, GOPS.	- liczba zakupionych materiałów, - liczba miejsc, stron Internetowych, w których można uzyskać informacje, - liczba szkoleń, - liczba uczestników.
7.2. Opracowanie i sporządzenie diagnozy problemów lokalnych dotyczących uzależnień behawioralnych.	GKRPA, GOPS.	- liczba i wyniki diagnozy.

Źródło: opracowanie własne

*** Legenda:**

GKRPA - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sulikowie,
 PK – Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie,
 GOK – Gminny Ośrodek Kultury,
 GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulikowie,
 ZI, GR – Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Sulikowie, Grupy Robocze.
 UG – Urząd Gminy w Sulikowie,
 PP Zawidów – Posterunek Policji w Zawidowie,
 PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

5. Realizatorzy Programu

- a) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sulikowie,
- b) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulikowie,
- c) Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- d) Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie w Sulikowie,
- e) Szkoła Podstawowa w Sulikowie,
- f) Szkoła Podstawowa i Oddział Przedszkolny w Biernej,
- g) Przedszkole Publiczne w Sulikowie,
- h) Gminny Ośrodek Kultury w Sulikowie,
- i) Kościół katolicki i inne kościoły,
- j) organizacje pozarządowe,
- k) inne placówki, instytucje, organizacje, zakłady pracy i osoby fizyczne.

6. Gminna Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sulikowie

6.1. Zadania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sulikowie:

- a) inicjowanie działań dotyczących realizacji Programu,
- b) współpraca z podmiotami realizującymi zadania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,

- c) prowadzenie działalności informacyjnej, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
- d) podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowanie w stosunku do osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego, w tym:
 - motywowanie osób do podjęcia leczenia odwykowego,
 - udzielanie informacji o sposobach i miejscach uzyskania pomocy w rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
 - kierowanie osób zgłoszonych do Komisji na specjalistyczne badania diagnostyczne (diagnoza choroby),
 - kierowanie do sądu wniosków w sprawie orzeczenia o zastosowanie wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego,
 - udział w postępowaniu sądowym;
- e) wydawanie opinii o zgodności z uchwałami Rady Gminy Sulików lokalizacji punktów sprzedaży alkoholu, zgodnie z art. 18 ust. 3a ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- f) prowadzenie kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń zgodnie z zapisami ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- g) udział w pracach zespołu interdyscyplinarnego oraz grup roboczych w zakresie przeciwdziałania przemocy.

Wskaźniki osiągnięcia celu:

- a) liczba prowadzonych postępowań w ramach zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego,
- b) liczba osób skierowanych do biegłych orzekających w przedmiocie uzależnienia,
- c) liczba wydanych opinii biegłych,
- d) liczba osób, które podjęły leczenie odwykowe,
- e) liczba wniosków skierowanych do sądu o zobowiązanie do leczenia w zakładzie leczenia odwykowego,
- f) liczba wszczętych przez Komisję postępowań w ramach procedury „Niebieska Karta”,
- g) liczba opinii pozytywnych i negatywnych w postępowaniu o wydanie zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych dotyczących zgodności lokalizacji punktów sprzedaży z uchwałami Rady Gminy Sulików (maksymalna liczba zezwoleń i lokalizacja punktów),
- h) liczba przeprowadzonych kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych.

6.2. Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sulikowie

Członkom Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych za realizację zadań wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi przysługuje wynagrodzenie (*art. 4¹ ust. 5 ustawy z o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*) w wysokości:

- a) Przewodniczącemu Komisji - 180,00 zł brutto, za udział w pracach Komisji podczas jednego posiedzenia,

- b) Zastępcy przewodniczącego Komisji – 150,00 zł brutto, za udział w pracach Komisji podczas jednego posiedzenia,
- c) Sekretarzowi Komisji za obsługę administracyjną, organizacyjno-techniczną Komisji i udział w jej pracach podczas jednego posiedzenia przysługuje 400,00 zł brutto miesięcznie, oraz 130,00 zł brutto za udział w dodatkowej Komisji podczas jednego posiedzenia,
- d) Członkom Komisji – 130,00 zł brutto za udział w pracach Komisji podczas jednego posiedzenia.

Podstawę do wypłacenia wynagrodzenia stanowi podpis członka komisji na liście obecności.

Koordinatorowi Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień za koordynację i nadzór nad realizacją zadań ujętych w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień przysługuje wynagrodzenie w kwocie 800,00 zł brutto miesięcznie.

Wynagrodzenie dla osób zatrudnionych w ramach Punktu Konsultacyjnego ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie:

- terapeuta uzależnień – 60,00 zł brutto za godz. x 2 razy w miesiącu po 2 godz.
- specjalista ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie – 600,00 zł brutto miesięcznie.

Wynagrodzenie za obsługę finansowo-księgową – 560,00 zł brutto miesięcznie.

7. Źródła finansowania programu

Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień na lata 2022-2025 prowadzona będzie w oparciu o środki własne gminy uzyskane z wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zgodnie z zapisami ustawy z dnia o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Środki finansowe zebrane z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych niewykorzystane w danym roku budżetowym powinny być zamieszczone w wykazie wydatków, które nie wygasają z upływem roku budżetowego i są przeznaczone w następnym roku budżetowym na realizację Programu.

Wydatki na realizację Programu ujęte są w Uchwale Budżetowej Gminy Sulików na rok 2022 w Załączniku nr 2 i 6 w Dziale 851 Ochrona Zdrowia.

8. Monitoring programu

Bieżące monitorowanie sytuacji w zakresie problemów uzależnień dostarcza informacji do planowania działań profilaktycznych oraz oceny ich skuteczności. System monitorowania stanowi zaplecze informacyjne dla podmiotów realizujących zadania z zakresu rozwiązywania problemów uzależnień, dla władz lokalnych oraz społeczności gminy. Monitorowanie zjawisk związanych z uzależnieniami na terenie gminy polega w szczególności na:

- a) przeprowadzeniu społecznych badań na temat skali uzależnień w gminie,
- b) ewaluacji realizowanych programów profilaktycznych i terapeutycznych,
- c) analizie sprawozdań z realizacji zadań.

Monitorowanie programu oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia efektywności poszczególnych działań, szczególnie po ich zakończeniu.

Dane te są pomocne przy podejmowaniu decyzji dotyczących rozszerzenia bądź ograniczenia podejmowanych działań programowych oraz przy planowaniu kolejnych.

Program ma charakter otwarty. W przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych lub nowych potrzeb, zadania w nim wyznaczone mogą zostać zmodyfikowane lub poszerzone.

Przewodniczący Rady

Bogusław Świątek